

Jan Maria SZYMAŃSKI

Cykl: Kryzys Globalny. Szanse dla nowej polityki

Część I

SCHYLEK CYWILIZACJI GLOBALNEGO KAPITALIZMU¹

© copyright by Jan Maria SZYMAŃSKI, email; jszymanski@jszymanski.com

Łódź 2006

STRESZCZENIE

1. Globalne zagrożenia i ich konsekwencje

Przyroda działa zawsze nożycami replikacji i selekcji: najpierw rozmnaża, a potem robi przecinę. Globalny kapitalizm replikuje pewien typ cywilizacji, globalne zagrożenia są nadciągającą selekcją tej cywilizacji.

Skończyła się już epoka lokalnych gospodarek i kultur zamkniętych, a wraz z nią epoka wszelkich "-izmów": rasizmu, nacjonalizmu, faszyzmu, klerykalizmu; kończy się epoka fundamentalizmu rynkowego, potocznie zwanego liberalizmem albo neoliberalizmem. Idziemy ku nowej rzeczywistości świata, która jeszcze nie doczekała się powszechnie przyjętej nazwy.

Kryzys globalny i transformacja dotychczasowej cywilizacji w cywilizację wyższego typu, oznacza krok naprzód w samoorganizacji stosunków międzyludzkich w kierunku systemu kompromisów, zwanego popularnie demokracją globalną.

Potrzebny będzie demontaż istniejących monopolii władzy politycznej, ideologicznej a także ekonomicznej czyli kapitału, jako wyrazu dominacji dysponentów podaży dóbr nad reprezentantami popytu.

Należy oczekiwać, że tradycyjne autorytety zastąpione zostaną nowymi:

- zbiorowym bezpieczeństwem;
- suwerennością zbiorowości politycznych;
- suwerennością wolności indywiduum ludzkiego;
- Suwerennym prawem jednostki i zbiorowości do wolnej konkurencji zarówno w polityce (demokracja) jak i w gospodarce (wolny rynek, bez monopolii),
- suwerennością hierarchii wartości rodzinnych i publicznych.

2. Powstanie kapitalizmu

Omówiona została zwięźle droga rozwoju od powstania kapitału do globalnego kapitalizmu, zagadnienia konkurencji, kryzysu i rola państwa w gospodarce.

3. Korporacje kapitalistyczne-monopole władzy

Omówione zostały ważniejsze aspekty ekonomiczne i prawne korporacji kapitalistycznych, bezosobowych systemów działania, podporządkowujących sobie jednostki ludzkie i gwałcących ich wolność.

4. Ideologia fundamentalizmu rynkowego

¹ Książka obejmuje tylko 64 stron form. A-4, czcionką 12 Word for Windows oraz 103 przypisy zawierające literaturę. Wątki drugoplanowe podane zostały mniejszą czcionką. Cytowane wypowiedzi wyróżniono kursywą. Książka dzieli się na 13 następujących rozdziałów:

Doktryna tzw „neoliberalizmu” nie jest oparta na podstawach naukowych, jest to ideologia, stanowiąca rewitalizację dziewiętnastowiecznego „leseferyzmu”. Znani autorzy omawiają główne oszustwa tej ideologii.

Stosunek społeczny może spełniać wzorzec symetrii i asymetrii, Asymetryczny jest stosunek, gdy samowoli jednego odpowiada niewola drugich, podobnie jak w świecie zwierzęcym. Kapitalizm spełnia ten model. Model symetrii – równość praw obydwu stron jest wytworem kultury, do którego ludzkość wciąż dąży. Problem dziś stanowi nie czy, tylko w jaki sposób trwale ten stan osiągnąć, czyli jak zaprowadzić demokrację globalną.

5. Globalizacja produkcji

W pogoni za maksymalizacją zysku nastąpiło w skali światowej oderwanie produkcji od zarządzania. Korporacje przenoszą produkcję do krajów w których praca jest najtańsza a wymagania socjalne bliskie zera. Rośnie oszukiwanie na płacach. Stosunki pracy straciły dawną stabilność.

Produkt nie reprezentuje już kraju, tylko markę, czyli fikcyjny symbol towaru. Marka zawłaszcza nie tylko życie gospodarcze ale i kulturalne (pop-kultura). Dawne niewolnictwo wynikało z niskiego poziomu zaludnienia, na niewolników trzeba było polować. Współczesnemu niewolnictwu służy przeludnienie i nadmiar siły roboczej.

6. Globalizacja w handlu światowym

Globalizacja handlu światowego toczy się równolegle dwoma torami: przez tworzenie super-korporacji handlowych oraz na drodze otwierania dla kapitału handlowego rynków lokalnych przy pomocy:

- Światowej Organizacji Handlu;
- Międzynarodowego Funduszu Walutowego;
- bilateralnych porozumień rządowych,
- stref wolnego handlu.

7. Globalizacja finansów: od Bretton Woods do Waszyngtonu

Panika, jaką wśród finansjery światowej wywołał kryzys lat trzydziestych spowodowała, że na konferencji w Bretton Woods, USA, w 1944r. stworzono system chroniący stabilność finansów światowych. Z biegiem lat system ten zamienił się we własne przeciwieństwo, zastąpiony stopniowo przez tzw. „Porozumienie waszyngtońskie”.

Zatriumfowała ideologia fundamentalizmu rynkowego, w postaci dążenia do redukcji deficytu budżetowego, deregulacji i prywatyzacji, ograniczania wydatków publicznych, wycofywania się państwa z polityki socjalnej, liberalizacji rynków handlowych i walutowych.

Stworzono raj dla międzynarodowego kapitału spekulacyjnego i system rabunku finansów w imię starej rzymskiej zasady: pecunia non olet, co znaczy, że pieniądz nie śmierdzi, czego ilustracją może być przyjaźń rodziny Bushów i Bin Laddenów.

8. Globalizacja finansów: strategia kryzysu

Omówione zostały narzędzia międzynarodowego systemu finansów:

Makro-narzędzia:

- Międzynarodowy Fundusz Walutowy,
- Bank Światowy z siecią banków współpracujących,
- Osrodki ucieczki kapitału przed prawem zwane „offshore”,

Mikronarzędzia:

- uwalnianie kursów walut lokalnych,
- cła,
- otwieranie rynków lokalnych dla importu.

Ten arsenał środków w rękach światowej finansjery posłużył do wywołania serii kryzysów lat 90tych, które ogólnie przebiegały według następującego schematu:

- sojusz elity władzy potężnych krajów kapitalistycznych ze słabymi elitami krajów rozwijających się lub postkomunistycznych;
- prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych i banków, otwarcie rynku na import;
- otwarcie rynku finansowego i uwolnienie kursu waluty lokalnej, umożliwiające napływ z zagranicy kapitału spekulacyjnego;
- dewaluacja słabej waluty lokalnej w stosunku do dolara amerykańskiego
- wykup miejscowej gospodarki za bezcen lub jej niszczenie przez wymuszone bankructwa;
- bezrobocie, chaos, kryzys państwa;
- dalsze zadłużanie się państwa u zagranicznych wierzycieli.

Zaczął się od Południowej Ameryki, następną ofiarą padła Rosja, potem przyszła kolej na Daleki Wschód. Krótki opis przebiegu tych kryzysów, zawarty w książce, ma sensacyjny charakter.

9. Błędne koło kryzysu

Azja była finansowo stabilna, ale naciskami politycznymi zmuszona do przyjęcia „kuracji” Międzynarodowego Funduszu Walutowego, padła również ofiarą kryzysu. Kilka wyjątków, które oparły się „kuracji”, to Chiny, Polska i Malezja. Keynes, ojciec duchowy systemu „Breton Woods” reprezentował spójną teorię, że spadek koniunktury w jednym kraju szkodzi pozostałym. „Konsensus waszyngtoński” postąpił odwrotnie.

10. Wejście Smoka

Każdy monopol władzy rodzi swoje nie chciane dziecko, które często staje się jego grabarzem. Globalny kapitalizm zdynamizował gospodarkę Chin i Indii, które staną się wkrótce dominującymi ośrodkami produkcji światowej. Spotęgowanie w krótkim czasie wydajności pracy co najmniej trzech miliardów ludzi przyrównać można do nagłego wypiętrzenia się z oceanu potężnej góry. Góra ta może zagrozić gospodarce wielu krajów, jeżeli nawet nie będzie poparta wielką potęgą militarną Chin i Indii, w co należy wątpić. Ich atuty, to:

- najtańsza w świecie siła robocza i najniższe wymagania socjalne,
- olbrzymie zasoby siły roboczej pracującej odpowiedzialnie, także wysoko kwalifikowanej,
- azjatycki etos pracy stawiający dobro zbiorowości nad dobrem jednostki.

Na razie giganci azjatyccy podrabiają masowo markowe towary, importują surowce z całego świata i zaczynają eksportować towary po dumpingowych cenach.

Chiny mogą stać się największą gospodarką świata już w 2026 roku. Za nimi znajdą się kolejno: Indie, Japonia i Niemcy. Prez. Bush nazwał Chiny „strategicznym rywalem” USA. Pytanie brzmi: czy Amerykanie pogodzili się z losem, czy też perfidnie oczekują gigantycznego kryzysu ekologiczno-demograficznego na Dalekim Wschodzie? Cokolwiek się stanie, przed nami rysują się wielkie zmiany.

11. Globalny kapitalizm a wyzwanie muzułmańskie

O dominację nad światem rywalizują dziś globalny kapitalizm ze swoją pop-kulturą oraz światy fundamentalizmów ideologicznych, dążące do przywrócenia lokalnych tradycji, które B. Barber obejmuje wspólną nazwą „Dżihadu”, a z których najpotężniejszym i najgroźniejszym jest fundamentalizm islamski.

Obydwa te światy atakują demokrację jako ogólnoludzki modus vivendi oparty na tolerancji dla odmienności i na kompromisach.

Przeludnione kraje islamskie wymuszają emigrację, której Europa potrzebuje, ponieważ Europa wymiera. Ale imigranci przychodzą ze swoją obyczajowością, której Europa nie przyjmuje przychylnie z powodu kolizji systemów wartości. Mnożą się konflikty.

Na tym tle rozwinął się terroryzm, jako strategia słabych: jeśli nie ma się czołgów, samolotów, dział, bomb, ma się jeszcze własne ciało i to jest jedyna rzecz, którą można złożyć jako ofiarę za „Sprawę”, czymkolwiek jest ta sprawa. Celem fundamentalistów muzułmańskich jest Kalifat światowy, opierający się na „nawróceniu” lub wyrznięciu innowierców.

Zapewne siły te powstrzymują się od nuklearnego uderzenia na USA i inne kraje Zachodu (Rzym, Paryż), oczekując wybuchu globalnego kryzysu kapitalizmu i zamierzając dokonać jakiejś wielkiej prowokacji, którą już wstępnie wypróbowano, aby rozwścieczyć 1.300 000 000 Muzułmanów świata i rzucić ich przeciwko „niewiernym”.

Europa demograficznie umiera, diaspora muzułmańska naciska. Przyszłość zależy od dogadania się z imigrantami.

12. Granice wzrostu globalnego kapitalizmu

Wszelka ustrukturowana jednostka i zbiorowość w kosmicznej czasoprzestrzeni ma swój czas narodzin, rozkwitu i schyłku; globalny kapitalizm nie może być wyjątkiem. Wielu wybitnych intelektualistów mówi o spodziewanym światowym załamaniu się globalnego kapitalizmu.

To czego dokonał globalny kapitalizm implikuje totalną władzę nad społeczeństwem nagich, bezosobowych instynktów: chciwości, egoizmu, pychy, żądzy władzy, seksu, a także zwyczajnej, małpiej bezrozumności. W przypadku załamania się tego systemu najbardziej prawdopodobnym wydaje się powrót do prymitywnej przeszłości różnego rodzaju lokalnych autorytaryzmów i fanatyzmów.

Tylko nadchodzące katastrofy globalne stać się mogą oczyszczeniem, katharsis, otwierając przed ludzkością szanse stworzenia demokracji globalnej. Przed katastrofą globalną, pociągającą za sobą miliardy ofiar przestrzega Rene Thom, suponując, że może się to okazać ratunkiem przed samobójczym, ostatnim konfliktem ludzkości.

Cytowani multimiliarder George Soros i intelektualista Immanuel Wallerstein przewidują światowe załamanie się systemu kapitalistycznego. Widzą jednak szansę stworzenia nowego społeczeństwa, opartego na poszanowaniu wolności jednostki

13. Zróbmy nowy początek

Zagrożenia globalne niosą ze sobą szanse tego nowego początku. Musimy stać się nowymi internacjonalistami, bo przyszłość świata można widzieć tylko w kategoriach pojęciowych globalizacji: ekologiczno-ekonomicznej, moralnej i politycznej.

Żadna głęboka zmiana w przyrodzie i społeczeństwie nie pozwala uniknąć selekcji. Ludzie niezdolni do współżycia na zasadzie traktowania innych na równi z sobą raczej nie mają szans przetrwania: muszą wymrzeć lub wyginać we wzajemnych konfliktach. Podobnie mizerne szanse mają ci, którzy nie zechcą i nie potrafią się uczyć.

Potrzebna będzie dyskusja i szeroki konsensus w zakresie:

- wykorzystania doświadczenia historycznego,
- uporządkowania ludzkiego systemu wartości,
- określenia założeń nowego porządku społecznego. Będziemy musieli dokonywać odważnych wyborów.

Nie wolno nam cofnąć się w ewolucji. Jesteśmy drapieżni i irracjonalni; w przeszłości żaden system racjonalnych idei nie zapewnił stabilności społecznej na dłużej niż jedno pokolenie, o ile nie był oparty na wierze, sterującej emocjami. Niezbędny jest nam więc rozwój naszej duchowości i system zasad moralnych, parametrów równowagi społecznej. Potrzebna jest duchowa integracja całej ludzkości.

Mozolnie, krok po kroku, poczynając od najbliższego otoczenia, trzeba budować zintegrowane społeczeństwo wzajemnego poszanowania swojej różnorodności etnicznej,

językowej, kulturowej, wyznaniowej itp., czyli społeczeństwo ludzi wolnych od uprzedzeń i resentymentów.

Nasza zdolność do przeciwstawiania się przemocy–przemocą też będzie nam potrzebna; musimy tylko nauczyć się kontrolować nasz instynkt agresji wewnątrzgatunkowej, trzymać go na smyczy.

Integracja świata wymagać będzie wprowadzenia wspólnych standardów, jako wielkości parametrycznych:

- standardu bezpieczeństwa politycznego,
- standardu jakości życia,
- standardu zrównoważonego rozwoju,
- standardu wykształcenia oraz infrastruktury naukowo-technicznej,

Standardy te powinny zapewnić:

- równowagę demograficzną,
- równowagę zasobów przyrody,
- stabilną gospodarkę światową,
- stabilność finansów światowych,
- rozwój nanotechnologii w służbie ochrony przyrody, zdrowia ludzkiego oraz penetracji kosmosu.

Musimy zapanować nad naszym krwawym dziedzictwem i ubezwłasnowolnić wszystkich, którzy tego nie potrafią.